

موانع تاخیر در ازدواج از منظر قرآن و روایات

نرجس سالاری نیا^۱

^۱ طلبه مدرسه علمیه حضرت نرجس سلام الله علیها یزدانشهر

چکیده

متن این مقاله، موانع تاخیر در ازدواج از منظر قرآن و روایات می باشد ، ازدواج، سنت پسندیده مورد تاکید پیامبر و دین مبین اسلام است .و ارتباط مهمی که ازدواج با تداوم نسل و حیات بشر دارد .ولی در ایجاد شکل گیری این امر مهم موانعی همواره ایجاد می شود واین موانع روند آدمی را در رسیدن به یک زندگی سعادتمند تسریع یا کند می نماید. هدف از این مقاله بررسی و آشنایی بهتر موانع و عوامل تاخیر در ازدواج از دیدگاه قرآن و روایات که در دوران و جامعه امروزه کمتر به آن توجه می شود که اگر ما مطالعه و تفقه در دین داشته باشیم بسیاری از مشکلات و موانع رفع میشد.

روش این تحلیل توصیف و تحلیل در قرآن و روایات است.

کلید واژه : ازدواج ، موانع ، تاخیر، قرآن ، روایات

مقدمه

قرآن سن مورد نظر برای ازدواج را از شروع بلوغ میدانند و از آن به بلوغ نکاح یاد میکند ، احادیث امامان(علیهم السلام) و کتب های تفسیر مختلف همین موضوع را عنوان می کنند و در راستای بلوغ جنسی به بلوغ عقلی اجتماعی و عاطفی هم نظر دارد و به طور کلی از مطالعه کتب دینی متوجه میشویم که منظور از ازدواج توانایی جنسی و رغبت به تاهل است و منظور از سن ازدواج یعنی سن تمایل وچنین بر می آید که اگر ان ترک شود باعث گناه است، پس توصیه به ازدواج می شود اما در جامعه امروزی به دلیل عوامل مختلف فرهنگی ، اقتصادی واجتماعی سن ازدواج از سن بلوغ جسمی فاصله گرفته است ، و دیده می شود که به دهه سوم و چهارم زندگی جوانان رسیده است ،واین باعث مشکل های زیادی در جامعه وزندگی افراد شده است.

در این مقاله تلاش می شود ؛که موانع تاخیر در ازدواج را ازنگاه اسلام به کمک آیات قران کریم وروایات ائمه

اطهار (علیهم السلام) در موانع فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی بررسی شود.

۱- عوامل فرهنگی

فرهنگ یک پدیده انسانی است که پیوسته در حال تحول و سازگاری است. این چیزی است که انسان را از حیوانات متمایز می نماید، و رفتار آن ها را شکل می دهد. جوامع بدون فرهنگ نمی توانند وجود داشته باشند، زیرا روابط و رفتارهای انسانی را تنظیم می کند، نقش فرهنگ در زندگی روزمره قابل توجه است زیرا می تواند منجر به تغییرات پیش رونده یا قهقرایی در جامعه شود. به ویژه مسلمانان دارای فرهنگ مشترک و فراگیر هستند، اما در نهایت، سرنوشت آنها بستگی به نحوه استفاده و تجسم آنها از این فرهنگ دارد. علیرغم اهمیت هویت فرهنگی، موانع فرهنگی وجود دارد که می تواند مانع شکل گیری یا نهادینه شدن اعمال مقدسی مانند ازدواج در دین اسلام شود.

۱-۱- سستی بنیاد خانواده در غرب و تاثیر آن در ایران

غرب با استفاده از دو ابزار رسانه و تبلیغات، فرهنگ خود را در عرصه های فرهنگی عمومی و نخبگان کشورهای اسلامی گسترش می دهد. سبک زندگی غربی در فرهنگ عمومی از طریق رسانه ها و در فرهنگ نخبگانی از طریق علوم انسانی گسترش می یابد.

امام صادق علیه اسلام در حدیثی فرمودند: ((خداوند بزرگ به پیامبری از پیامبرانش وحی نمود که به مومنین بگویند لباس دشمنان را نپوشید غذای آن ها را نخورید و از راه آنان نروید که در این صورت از دشمنان من محسوب می شوید همانطور که آنان دشمنان من هستند.))^۱

شهید مطهری نیز درباره جریان نفوذ فرهنگ غرب بیان می کنند: ((آنکه اسیر شهوت است جاذبه های معنوی اعم از دینی و اخلاقی و علمی و هنری در او تاثیر دارد، لهذا اقوام ملت هایی که تصمیم می گیرند روح مذهب و اخلاق و شهامت و شجاعت و مردانه گی را در ملت دیگر بکشند وسایل عیاشی و شهوت رانی و سرگرمی های نفسانی آن ها را فراهم می کنند.))^۲

دین اسلام که کامل ترین دین است و در بردارنده تمام آموزه های درباره بشریت و جوامع آن ها است و به مومنان هشدار می دهد و آن ها را از پیروی از دشمنان دین خدا برحذر می دارد و در روایات آمده که از لباس پوشیدن غذا خوردن همانند دشمنان

^۱ شیخ صدوق، علل شرایع، ج اول، قم: داوری، ج ۲، ص ۳۴۸

^۲ مطهری، امدادهای غیبی در زندگی بشر، ج ۱۴، تهران، صدرا ۱۳۷۹، ص ۴۸.

نیز منع کرده است اما مشخص است جریان نفوذ غرب این برنامه ها را به خصوص از دوران کرونا به بعد و وارد شدن مردم به فضای مجازی به طور دقیق در کشور های اسلامی اجرا کرده است. به هر حال این تاثیرات عامل دیگری است که ازدواج جوانان را به تاخیر می اندازد.

۲-۱- فاصله گرفتن از سبک زندگی اسلامی

قرآن کریم این فاصله گرفتن و دوری از آداب دین مبین اسلام را از زبان رسول اکرم بزرگ مسلمانان چنین بیان می کند و می فرماید: در آن روز رسول (به شکوه از امت در پیشگاه رب العزه) عرض می کند: بارالها حالا (تو آگاهی که) امت من این قرآن را به کلی متروک و رها کردند.^۱

این بیان و شکایت پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم در حالی ادامه دارد، که از گروه زیادی از مسلمانان به درگاه خداوند شکایت می کنند که این قرآن را فراموش کردند. قرآن که رمز حیات و وسیله نجات است قرآن که مایه پیروزی و پیشرفت است قرآنی که پر از برنامه های زندگی است آنها این قرآن را رها کرده اند، و حتی برای قوانین مدنی و کیفری خود به التماس دیگران روی آوردند.^۲

از زید بن ارقم نقل شده است که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در حدیث ثقلین فرمودند: ((من دو چیز گرانبها در میان شما باقی می گذارم کتاب خدا و عترتم که خاندان من هستند، هر که از این دو پیروی کند هدایت یافته و هر که با آنها مخالفت نماید گمراه شده است)).^۳

بی توجهی و ترک این دو میراث گرانبهای پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) توسط امت اسلامی و عدم پایبندی به آن درشئون مختلف زندگی، موجب گمراهی و نابودی مسلمانان به ویژه نسل جوان می شود. این امر، امت اسلامی را در تنگناهای سختی قرار داده است و هیچ راه روشنی جز رحمت الهی ندارد..

اتخاذ و سبک زندگی دینی توسط جوامع مسلمانان بی توجهی به مبانی اسلام و پذیرش آداب جاهلیت عامل مهم بسیاری از مسائل اجتماعی به ویژه در امر ازدواج است با بررسی دقیق و عمیق باورهای دینی خود دارایی های ارزشمندی برای ساختن آینده ای روشن تر به دست خواهیم.

۳-۱- رسانه های خارجی و جریان نفوذ در بنیاد خانواده مسلمان

^۱-قرآن کریم، فرقان (۳۰).

^۲-مکارم شیرازی، تفسیر، ج ۱۵، صص ۷۶ و ۷۷.

^۳-صابری یزدی، الحکم الزاهره، ت:محمد رضا انصاری محلاتی، ص ۱۲۵.

بنابراین از منظر قرآن شغل و کسب و کار از لوازم و شرایط ازدواج شمرده شده تا به وسیله آن نفقه و امرار معاش زندگی خانوادگی تامین شود و بیکاری یکی از موانع ازدواج است.

۳-۳- مهریه های سنگین

مهریه چیزی است که مرد در هنگام عقد به زن اهدا می کند اصل مهریه در اسلام، مشروع است، و نشانه علاقه راستین زن به مرد است.

قرآن می فرماید: ((مهر زنان را به عنوان هدیه آبی از روی طیب خاطر به ایشان بدهید.))^۱

در این آیه شریفه، ((صدق)) (به ضم دال) از ماده ((صدق)) است و از آن روبه مهر، صداق یا صدقه گفته می شود که نشانه راستین بودن علاقه مرد به زن است.^۲

آنچه که امروزه، کار ازدواج را مشکل ساخته، مهریه های سنگین است که به هیچ، مورد تایید اسلام نیست. البته در اسلام، حد معینی برای مهر معلوم نشده، اما همگان را به رعایت اعتدال دعوت کرده است. بعضی چنان مهریه ها را سنگین می گیرند که گویی تمام افتخار و ارزش زن در آن خلاصه می شود و کم بودن مهریه را دلیل بر بی شخصیتی زن و زیادی آن را مایه افتخار و شخصیت می دانند. در برابر این گروه، بعضی نیز با مهریه های بسیار اندک یا به تقلید از غربی ها اصلاً بدون مهریه به عقد یکدیگر در می آیند.

در حالی که مقدار معقول و متعادل مهریه، فلسفه هایی دارد که این گروه از آن غافلند.

در اینجا احادیثی را نقل می کنیم که از مجموع آنها اعتدال در مهریه به دست می آید امیر مومنان علی ((علیهم السلام فرمود: ((دوست ندارم مهر زن کمتر از ۱۰ درهم باشد اما با پولی که در مورد زنا پرداخت می شود تشابه نداشته باشد.))^۳

همان بزرگوار علیهم السلام به دستور می دهد مهریه ها را بسیار اندک و ناچیز نگیرید در حدیث دیگری از مهریه های سنگین منع کرده و می فرماید: ((مهریه های زنان را گران و سنگین نکنید زیرا سبب عداوت و کینه دوزی می شود.))^۴

^۱ - خنساء، آیه ۴.

^۲ - امینی، ازدواج موانع و راه حل ها، ص ۸۶.

^۳ - شیخ حر عاملی، وسائل شیعیه، ج ۲۱، ص ۲۵۳.

^۴ - شیخ حر عاملی، وسائل شیعیه، ص ۲۵۲.

از مجموعه احادیثی که از پیشوایان معصوم علیه السلام رسیده است آنچه سیره آن بزرگان بوده به دست می‌آید که اعتدال در تعیین مهریه امر مطلوبی است و به نظر من مهریه‌های سنگین آفت‌های ازدواج است و باید از آن پرهیز کرد، اگر هدف از مهریه سنگین جلوگیری از طلاق است فکر اشتباهی است؛ چون که شوهر اگر بخواهد طلاق بدهد مهره سنگین مانع نمی‌شود بلکه آنقدر زن را اذیت می‌کند تا مهرش را ببخشد و جانش را آزاد کند.^۱

در تغییر این شیوه غلط و دست و پاگیر یک تصمیم همگانی و تبلیغات گسترده فرهنگی و در رأس آن صدا و سیما و دیگر وسایل ارتباطی جمعی ضرورت دارد امیدوارم مسئولان عالی رتبه کشور در حل این مشکل پیش قدم شوند و یکی از موانع مهم تاخیر در ازدواج را رفع کنند..

^۱-امینی ، ازدواج موانع و راه حل ها ، ص ۸۹.

نتیجه

با نگرش و تاکید فراوانی که در مسئله ازدواج در دین مبین اسلام شده است، گاهی در این مسیر موانعی به وجود می‌آید و با توجه به مفهوم عظیمی که ازدواج در زندگی بشر و سعادت و کمال او دارد، این موانع می‌توانند مسیر آدمی را در رسیدن به یک زندگی سعادت‌مند تسریع یا کند بکند.

با توجه به این مسئله در این مقاله عوامل تاخیر در ازدواج را در جهات مختلف مورد تحقیق قرار داده و آنها را بررسی کرده که به این شرح بوده است بعضی از این موارد برگرفته از ناهنجاری‌های زندگی اجتماعی که خود شامل محدودیت‌های قانونی و اجتماعی، خدمت نظام وظیفه، تحصیلات دانشگاهی و اشتغال بانوان، معیارهای سختگیرانه والدین تجمعات و رسومات پرهزینه و روابط بدون نظارت بین دختر و پسر و مهم‌تر از همه این موارد عوامل فرهنگی هست که شامل دور شدن از روش زندگی اسلامی ضعیف شدن اعتقادات و باورهای دینی، نداشتن مطالعه کافی و عدم تفقه و تحقیق در دین و عواملی که هر روزه دارد بیشتر از دیروز به چشم می‌آید همانند فقر و نداری بیکاری و بی‌همتی جوانان، مهریه‌های سنگین نیز از عوامل اقتصادی که خیلی مهم و قابل توجه در این راه است.

در این سه عامل کلی یکی از موارد معضل بیشتری ایجاد می‌کند که ان عوامل فرهنگی است، زیرا اگر فرهنگ دچار و تغییر تحول باشد و ناسازگاری را با جامعه داشته باشد عوامل اجتماعی و اقتصادی نیز دچار تحول می‌شود با تحقیق و بررسی و مطالعه واقع بینانه و باید راهکارهایی متناسب برای این موضوع در پیش گرفت که یقیناً بقیه معضلات قابل حل خواهد شد و ما در این راه می‌توانیم از راهکارهای دینی کمک بگیریم که این به سرعت بخشیدن و رفع موانع ازدواج جوانان کمک خواهد کرد.

منابع

*قران

*نجم البلاغه

- ۱- امینی، ابراهیم، ازدواج موانع و راه حل ها، قم: موسسه بوستان کتاب، چ چهارم، ۱۳۹۳.
- ۲- حسین شیرازی، سید محمد، جوانان ازدواج و راهکار ها، بی تا، تهران بنیاد جهانی ایت الله شیرازی، ۱۳۷۵
- ۳- قاسمی، محمد علی، گشایش روزی و عوامل رزق و روزی و برکت در زندگی، قم: نور الزهرا (س) چ پانزدهم، ۱۳۸۹.
- ۴- صابری یزد، علیرضا، الحکم الزهراء، چ دوم، قم: مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵ ش.
- ۵- مطهری، مرتضی، امداد های غیبی در زندگی بشر، چ ۱۴، تهران، صدرا ۱۳۷۹.
- ۶- مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، چ بیست سوم، تهران: صدرا، بی تا.
- ۷- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، بی چا تهران: دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۷۴.
- ۸- ارام، احمد، الحیاء، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، بی چا، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۰ ش.
- ۹- حران، ابن شعبه، تحف العقول عن ال الرسول، چ دوم، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ ق.
- ۱۰- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات من غیر القرآن، چ پنجم، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه، ۱۴۱۷ ق
- ۱۱- سید الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، چ اول، قم: هجرت، ۱۴۱۶.
- ۱۲- شیخ صدوق، محمد بن علی، من لایحضره الفقیه، چ دوم، قم: جامعه مدرسین، بی تا.
- ۱۳- شیخ صدوق، محمد بن علی، علل شرایع، چ اول، قم: دآوری، بی تا
- ۱۴- کلینی، محمد بن یعقوبی، اصول کافی، چ دوم، تهران: اسلامیه، ۱۳۶۲.
- ۱۵- متقی هندی، علی بن حسام الدین، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، چ چهارم، بیروت: موسسه الرساله، ۱۴۰۹ ق.

- ۱۶- مجلسی ، محمد باقر ؛ بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار ، تهران : اسلاميه ، بی تا.
- ۱۷- فلسفی ، محمد تقی ، الحديث - روايات تربیتی ، بی چا ، تهران : دفتر نشر فرهنگ اسلامي ، ۱۳۶۸.
- ۱۸- شيخ حر عاملی ، محمد بن حسن ، تفضيل وسائل شيعه الى تحصيل مسائل الشریعه، بی چا ، تهران: مکتب اسلاميه ، ۱۲۷۸ .
- ۱۹- نوری ، محمد تقی ، مستدرک الوسائل ، قم: مؤسسه ال بيت ، بی تا .
- ۲۰- ری شهری، محمد محمدی ، میزان الحکمه ، قم: دارالحديث ، ۱۴۱۶هـ.